

וירא אלהים כי טוב... וירא אלהים כי טוב

הרב כרמיאל כהן

(ו) ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל בין מים למים:

(ז) ויעש אלהים את הרקיע ויבדל בין המים אשר מתחת לרקיע ובין המים אשר מעל לרקיע ויהי כן:

(ח) ויקרא אלהים לרקיע שמים ויהי ערב ויהי בקר יום שני:

(ט) ויאמר אלהים יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד ותראה היבשה ויהי כן:

(י) ויקרא אלהים ליבשה ארץ ולמקוה המים קרא ימים וירא אלהים כי טוב:

(יא) ויאמר אלהים תדשא הארץ דשא עשב מזריע זרע עץ פרי עשה פרי למיננו אשר זרעו בו על הארץ ויהי כן:

(יב) ותוצא הארץ דשא עשב מזריע זרע למינהו ועץ פרי אשר זרעו בו למינהו וירא אלהים כי טוב:

(יג) ויהי ערב ויהי בקר יום שלישי:

(בראשית א)

ביום השני לא מופיע לאחר עשיית מאמר אלהים הביטוי החוזר "וירא אלהים כי טוב". לעומת זאת ביום השלישי מופיע ביטוי זה פעמיים.

כבר חז"ל (בראשית רבה פרשה ד, ז) התמודדו עם בעיה זו והציעו לה פתרונות, ואחת ההצעות הובאה ברש"י:

ומפני מה לא נאמר כי טוב ביום שני, לפי שלא נגמרה מלאכת המים עד יום שלישי, והרי התחיל בה בשני, ודבר שלא נגמר אינו במילואו ובטובו, ובשלישי שנגמרה מלאכת המים והתחיל מלאכה אחרת ונגמרה, כפל בו כי טוב שני פעמים, אחד לגמר מלאכת השני ואחד לגמר מלאכת היום.

לפי זה, הפרשה העוסקת ביום השלישי מתחלקת לשני חלקים: פסוקים ט-י שהם סיום מלאכת היום השני (שנעשתה ביום השלישי), ובסופם כתוב "וירא אלהים כי טוב"; פסוקים יא-יג שהם תיאור מלאכת היום השלישי, ובהם גם כן נאמר "וירא אלהים כי טוב". נמצא שביום השלישי "כפל בו כי טוב שני פעמים".

לעומת זאת כתב ראב"ע בביאורו לפסוק ט:

ויאמר - כפי דעתי שזו הפרשה דבקה עם אשר עליה, כי הרקיע לא נעשה עד אשר יבשה הארץ. והעד, ביום עשות ד' אלהים ארץ ושמים (ברא' ב, ד). והנה ביום אחד נעשו. והראות דבר נסתר והקוות מפוזר איננה בריאה, וכך טעמו, וכבר אמר אלהים יקוו המים. ויש כמוהו בתורה למאות. והנה בפ' בראשית אתן לך עדים שנים. האחד וישם שם את האדם אשר יצר (ברא' ב, ח), ואחרי כן ויצמח ד' אלהים (שם שם, ט), וקודם האדם הצמיחם. והעד השני, שצוה אדם שלא יאכל מעץ הדעת, ואחריו כתיב ויצר ד' אלהים מן האדמה (שם שם, יט). רק פירושו וכבר יצר. ועל זה הפירוש יהיה וירא אלהים כי טוב, דבק עם בריאת יום שני. ותדשא הארץ תחלת יום שלישי.

לכאורה בפסוק ט מתחילה בריאת היום השלישי, אולם ראב"ע מערער על כך: "כפי דעתי שזו הפרשה דבקה עם אשר עליה". כלומר, פסוקים ט-י שייכים עדיין לפרשה הקודמת העוסקת ביום השני. מן הפסוק "ביום עשות ד' אלהים ארץ ושמים" מוכיח ראב"ע שייבוש הארץ ("ארץ") ועשיית הרקיע ("שמים") נעשו ביום אחד, ולא זו אף זו - ייבוש הארץ קדם לעשיית הרקיע ("ארץ ושמים"), ואם כן שניהם נעשו ביום השני. לפי זה משמעותו של פסוק ט "ויאמר אלהים יקוו המים", היא: "וכבר אמר אלהים יקוו המים"; כלומר האות ו' מציינת עבר מוקדם יותר.

צורת הבעה זו נפוצה מאד, לדעת ראב"ע - "ויש כמוהו בתורה למאות", והוא מוסיף שתי דוגמאות לצורה זו בפרשת בראשית.

לפי ביאורו של ראב"ע יוצא שפסוקים ט-י מתארים את שנעשה בתחילת היום השני קודם עשיית הרקיע, ובפסוק יא מתחילה עשיית היום השלישי. נמצא, שביום השלישי לא נאמר פעמיים כי טוב: "וירא אלהים כי טוב" שבפסוק י נאמר ביחס למעשה היום השני, ו"וירא אלהים כי טוב" שבפסוק יב נאמר ביחס למעשה היום השלישי.